УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
820 / 17.12.2025

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р арх. Мария Давчева,
Нов български университет, София

ОТНОСНО: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **"доктор"**

професионално направление 5.7. "Архитектура, строителство и геодезия", **научна специалност** „Опазване, реставрация и адаптация на паметниците на архитектурата"

Автор: арх. Десислава Ковачева

Форма на докторантурата: редовна

Научна организация: Университет по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ) - София; Архитектурен факултет, Катедра „История и теория на архитектурата"

Тема: „Площадите като част от културното наследство на съвременния град. Случаят София"

Научен ръководител: проф. д-р арх. Йорданка Кандулкова

Настоящото становище е изготвено в качеството ми на член на научното жури, назначено със Заповед № 837 / 6.11.2025 на Ректора на Университета по архитектура, строителство и геодезия и от решенията, взети на първото заседание на НЖ.

КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Десислава Ковачева завършва Първа английска гимназия в София през 2007 г.. Придобива ОКС Магистър Архитект в Катедра „История и теория на архитектурата" в АФ на УАСГ, където от 2016 г. е зачислена като редовен докторант. В същата катедра води упражнения като хоноруван преподавател от 2014 г. до момента. Извън УАСГ арх. Ковачева развива също активна менторска дейност в интердисциплинарни работилници и форуми, свързани с проблемите на съвременния град и опазване на културно историческото наследство. Многобройни са доброволческите ѝ дейности, участия в научни конференции както и специализациите курсовете, които успешно преминава, за да повиши своята архитектурна квалификация, прилагайки натрупаните знания и опит в реални проекти.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд „Площадите като част от културното наследство на съвременния град. Случаят София" впечатлява със своя обем (370 стр.), прецизна структура, актуалност на разглежданата проблематика, задълбоченост, висока графична култура и богат илюстративен материал (330 изображения, повечето от 100 от които авторски). Състои се от: Въведение; Пет глави; Заключение. Цитирана е мащабна библиография, съдържаща много български източници.

Актуалността и значимостта на изследвания, свързани с публичните пространства, особено, когато те съдържат исторически субстрат и ключови характеристики на идентичност са безспорни, навременни, и важни както в своята аналитична част, така и в изведените модели за управление, съобразно съвременните изисквания към средата. Авторът анализира и извежда основните проблеми на съвременния площад (музеификация, джентрификация, трафик и паркиране, пренасищане на територията), на които търси решение в своята дисертация. Адмирации заслужава смелостта и зрелостта, с които авторът преминава през своите изследвания и анализи, търсейки работещи модели за динамично управление на важен архитектурен ресурс, малко използван и осъзнато дефиниран като такъв в България към момента.

ОБЕКТ на изследване са площадите в историческата тъкан на града като част от културното наследство и ролята им в социалния живот.

ПРЕДМЕТ на изследване са ценностните характеристики на площадите и дейностите по опазване и управление на промяната им в контекста на съвременния живот на града.

ЦЕЛТА на изследването е дефиниране и идентифициране на площада едновременно като ключов носител на културна и локална принадлежност и като важен социален феномен в съвременния град. Авторът многократно обръща внимание, че публичните пространства не са просто съвкупност от елементи, а развиваща се система от техните взаимодействия и взаимовръзки.

ЗАДАЧИТЕ, които авторът си поставя, за да постигне набелязаните цели са в няколко посоки. Едните са теоретични и касаят извеждането на пространствени и социални характеристики, дефиниране на ключовите елементи на пространството, както и самото систематизирането на площадите. Другите са свързани с разработване на динамичен модел за управление и развитие на тези територии на база исторически и съвременен опит, съобразно действащите нормативни уредби.

Използваните в дисертацията **МЕТОДИ** са архивни и теренни проучвания, провеждане на интервюта сред заинтересованите и наслагване на изводите от тях с възможностите, регламентирани от нормативните разпоредби и добрите европейски практики. Настоящото изследване е подчинено на контекста, тъй като физическата, социалната и

историческата среда са от първостепенно значение за идентичността на мястото и по тази причина авторът насочва фокуса именно върху отговорите какво отличава едно място като различно и специфично. За целта са проучени площадните пространства в историческия център на София. Авторът оставя отворена темата да се докажат/приемат изведените ценностни характеристики от дадения контекст или по-късно, при други условия да се търсят другаде.

РАМКАТА на изследването е в няколко аспекта - видов, времеви и териториален като е търсен теоретичен и практичен аспект, взаимовръзката между материалната среда и социалния фактор.

Въведението очертава общия контекст на изследването, въз основа на който се развива темата.

Глава 1 - „Градската среда и хората“ разглежда публичните пространства като развиваща се и променяща се система от градска и социална тъкан, взаимообвързани и взаимодействащи си. Фокусът е насочен към нейното възприемане и преживяване от постоянно и временно обитаващите я.

Глава 2 - „Площадите като елемент на градската среда“ дефинира значимостта на площадите като интегрална част на урбанизираната среда, разграничавайки ги от останалите градски пространства. Авторът изследва пространствените характеристики на площадите и очертава техните елементи в търсене на значенията на площадите за отделните индивиди, групи, общности.

Глава 3 - „Изследване на ценностите на площадите“ предлага различни начини и инструменти за анализ на градската среда, респективно на площадите. Изяснени са участниците в изследването и са изведени ценностните характеристики на площадите.

Глава 4 - „Опазване на площадите“ са анализирани от една страна разбирането ни за културното наследство и от друга съвременните предизвикателства, пред които е поставено то. Разгледани са международните политики за опазване на комплексното градско наследство, илюстрирано с добри практики за опазване и управление на площади, както и съпоставката с българската нормативна уредба и възможностите за опазване на исторически площади. В контекста на подтемата на своята дисертация авторът предлага модел за опазване чрез управление на промяната, с който да се съхранят площадите на София като жизнени пространства, припознати от обитателите им.

Глава 5. „Историческите площади на София“ представя фундаменталните изводи от изследванията на площадите в историческия център на София, основополагащи за труда и апробира предложения модела за опазване чрез управление на промяната за един от тях – площад „Народно събрание“. Той е избран като установено проблемен

и възможен за апробиране на предложените набор от критерии, доказващи неговата значимост и комплексност. Направен опит за конкретни дейности, намеси за неговото пълнокръвно социализиране.

Заключението излага обобщени изводи на основните тези, изведени в труда, представя научно-теоретичните и научно-приложните приноси, очертава възможните направления за развитие на темата, които напълно приемам.

Библиографията впечатлява със своя обем и особено с балансираното присъствие на български източници.

НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

Дисертационният труд „Площадите като част от културното наследство на съвременния град. Случаят София" представлява първо систематизирано изследване в България на площадните пространства като част от културното наследство. Той задълбочава не само познанията по темата, а и самото схващане за проблематиката, насочвайки фокуса към сложната взаимовръзка между културното наследство, градската среда и ангажираността на обществото. Трудът е успешен опит в класифицирането на фундаментални познания както за площадите като материална среда, така и за оформяне на критерии за определяне ценните им компоненти и предлагайки насоки, които да подпомогнат институциите при опазването, социализирането и регенерирането им. Особено ценен е опитът, който арх. Ковачева провежда с прилагане на изведения динамичен модел за опазване на площад „Народно събрание". С това се затвърждава моето мнението, че настоящата дисертация е една от най-актуалните, полезните, смислени и задълбочени научни разработки, с които съм имала възможността да се запозная. Тя не просто поставя фундаментални оси върху, които да се проектират съвременните търсения при регенериране на площадите със статут или съдържащи недвижими културни ценности, а предоставя широка гама от информация. В историческа план е напарван обзор на дейностите по опазване на урбанистичните ценности в България. Търсен е ефекта на съпоставянето им с примери с добри практики (Лион, Франция; Престън, Англия; Пиаца Росини, Болоня, Италия; Европейската инициатива ROCK „Регенерация и оптимизация на културното наследство в градовете на знанието и творчеството" и др.. Разгледани са ключови детайли от различни нормативни уредби и тяхното прилагане у нас и в чужбина. Това надграждане на дисертацията би позволило и индивидуални интерпретации при решаване на проблематиката от други автори.

ПУБЛИКАЦИИ

В периода 2018- 2019 г. авторът е участвал в три международни конференции и е реализирал две самостоятелни и една екипна публикация по темата на дисертацията в сборниците с доклади от тези форуми. До 2020 г. е участвала и в още три конференции, а лично аз съм имала удоволствието като главен редактор на сп. Архитектура да

публикувам през 2017 г. чудесен материал на арх. Ковачева за 15-тото международно архитектурно биенале Венеция 2016.

АВТОРЕФЕРАТЪТ е съставен съгласно изискванията за неговото съставяне и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията. Той е добре структуриран и оформен с висока графична култура както и дисертационния труд.

ПРЕПОРЪКИ

Дисертацията е първата по рода си цялостна теоретико-приложна и добре систематизирана разработка, свързана с архитектурната проблематика при опазването, социализиране и регенериране на площадите с културно- историческа принадлежност. Разработена е самостоятелни, задълбочено и изчерпателно. Оформена е прецизно и с висока графична култура. Това ми дава пълно основание да препоръчам тя да бъде публикувана в настоящия й вид.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд „Площадите като част от културното наследство на съвременния град. Случаят София" се отличава със задълбоченост, актуалност, зрялост и висока теоретико-приложна стойност. Той би бил еднакво полезен и приложим както в образователни и изследователски разработки така и в реални проекти. Изследването е проведено самостоятелно, целенасочено и задълбочено, което еднозначно говори за устойчив интерес към проблематиката, богата култура, професионален опит и перфекционизъм. Предоставените материали многократно надхвърлят изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, правилника към него и нормативните документи на Университета по архитектура, строителство и геодезия.

Съобразно гореизложеното с увереност предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор" на **арх. Десислава Ковачева** в професионално направление 5.7. "Архитектура, строителство и геодезия", научна специалност „Опазване, реставрация и адаптация на паметниците на архитектурата".

Изготвил становището:

доц. д-р арх. Мария Давчева

15.12. 2025 / гр. София